

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

1979

АПРЕЛЬ

4 №

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

№ 4
1979 j.
апрель

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла
агитация бөлүги

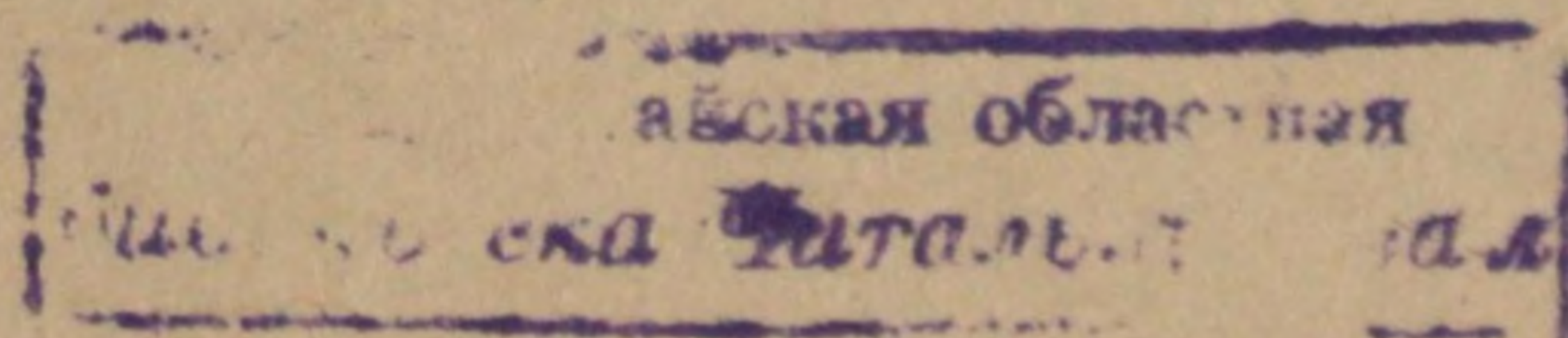
ЛЕНИННИНГ ЖОЛЫЛА КОММУНИЗМНИНГ ЖЕНҮЗИНЕ

(В. И. Лениннинг чыккан күнинен ала
109-чы жылдыгына)

1979 жылдын 22 апрелинде Владимир Ильич Ленин-
нин чыккан күнинен ала 109 жыл болор. К. Маркстын
ла Ф. Энгельстин улу керегин ле үредүзин улалткан
кижининг, гениальный шүүлтечининг ле пролетарский
революционердинг, Коммунистический партиянын ла Со-
ветский государствонын төзөөчизининг ады-жолы басты-
ра телекейде жарлу. Ленин керегинде билгилебеген то-
лукты жер-телекейдин үстинен табар да арга жок. Онын
ады-жолы ишкүчиле жаткандарга жуук ла баалу. Онын
бойыла XX чактагы телекейлик коммунистический ле
ишмекчи движененинг историязы, бу движененинг жар-
кынду жөнүлери ле једимдери үзүлбес колбулу.

В. И. Ульянов (Ленин) Россиянын төс јеринде Сим-
бирск городто чыккан ла чыдаган. Онын ада-энези бой-
ынын өйининг үредүлү, озочыл улусы болгон. Ол үстине
олор јакшы тазыктыраачылар да болгон. Ульяновтор-
дын ончо балдары революционерлер, јалтанбас ла ак-
чек улус болуп калгандар. Олор каан јангынын базын-
чыгына удурлажа, пролетариатты ла ишкүчиле жаткан
крестьяндарды кулданыштан ла политический право
јогынан јайымдаары учун чылазыны јок тартышкан.

Чүм-чам билбес, иштегкей ле јөптү-нак биледе бал-
дардын өскөн-тазыккан айалгалары Владимир Улья-
новтын акту бойынын аңылу темдектери ле арга-чыдал-
дары толо ачыларына ла јаранарына болушкан. Влади-
мирге јаан салтарын Александр аказы јетирип турган.
Јирме бир јаштуда оны кааннын башкарузы каанды өл-

түрерге ченешкенинде турушканы учун кыйнап өлтүрген. Аказынын жалтанбазын ла бойына килебезин тооп тура, Владимир, андый да болзо, өлтүриштү тартыжунун Александр талдап алган жолун жаратпаган. Марксизмле эрте жажында таныжып, ол бастыра бойы Маркстын улу шүүлтелерине, онын сүрекей тын логиказына ла научный түп шүүлтелеринин терегине алдырала, К. Маркстын ла онын наязы ла иш аайынча нөкөри Ф. Энгельстин үредүзине учына жетире бүдүп, бу үредү учун туружаачы ла оны ээчий жана түшпей бараачы кижжи боло берген.

XIX чактын учында — XX чактын башталарында революционный движениенин төс жери Күнбадаш Европадаг Россияга көчкөн. Россия революционный тартыжунун төс жери, ленинизмнин де төрөли боло берди.

Марксизмди жаңы айалгаларга келиштире тузаланып, Маркс ла Энгельс өлгөн кийиндеги науканын ла общественный практиканын ченемелин бириктире көрүп, Ленин марксизмнин ончо бөлүктөрүн ойгор өскүрүп, жаңы түп шүүлтелерле байыдып койгон.

Жирме үч жаштуда бойынын баштапкы теоретический ижин бичийле, ол жүрүмунин ээчий барган бастыра ойи туркунына чылазыны жок, эрчимдү революционный теоретический ле төзөмөлдү ижин бир де күнге токтотпогон. 1916 жылдагы письмолорынын бирүзінде Ленин бойынын ижи керегинде мынайда бичиген: «Бот ол, менин салымым. Бир жуучыл кампанияны ээчий экинчизи — политический тенексү, балыр кылыктарга, оппортунизмге ле оноң до өскөзине удурлажа. Мынызы 1893 жылдан ала. Мынызы учун балыр кылыктулардын жаман көрүжи. Же мен анда да жок бу салымымды балыр кылыктуларла «амыр» жүрерине толыбас эдим». (Сочинениелеринин толо жуунтызы, 49-чи том, 340 стр.).

Россиянын ишмекчи классын жан жуулап аларына ла ол жанды обществоны коммунистический төзөлгөлөр аайынча өскөртө төзөөргө тuzаланарына апаргадый партияны — пролетариаттын жуучыл партиязын төзөөрине Ленин бойынын революционный ижинин сыраңай баштапкы ойинен ала жүткүген. Лениннин 1903 жылда төзөгөн большевистский партиязы шак андый партия болуп калган.

Пролетариаттын диктатуразын тургузар керек дегенин баштапкы ла катап бойынын программазына би-

чийле, бистинг партия 1917 жылдын октябринде бу некелтези жүрүмде бүдөрине једип алган. Анайып ленинизмнин төрөли — Россия баштапкы јенүчил социалистический революциянын да төрөли болуп калган.

Улу Октябрьский социалистический революция — ол бистинг Төрөлистинг историясында, Коммунистический партиянын историясында эн героический страницалардын бирүзи, оны Лениннин ады-јолынан айрыыр арга јок, ненин учун дезе Ленин онын башчызы, теоретиги ле стратеги болгон.

Россиянын јенген пролетариадына уур энчи једишкен: ачана, бускалан, түрени. Бу айалгаларда большевиктердин партиясына, Советский государствонун баштапкы ишмекчи-крестьянский башкарузын баштаган Ленинге айдары јок уур задача бүдүрөргө келишкен. Је ол задача бүдүп калган.

Кайкамчылу политический тудуныжын, теоретический чыдалын, темирдий бек күүнин ле турумкайын көргүзип, Ленин ээлгир, чын-чике политика, социалистический обществоны төзөп бүдүрөтөн научный план иштеп тургускан.

Ленин пролетариаттын диктатуразын социализмди төзөп бүдүрерининг төс айалгазы деп бодогон. Ол оны техника ла экономика јанынан сондогон ло түрөп калган Россияны озочыл социалистический государство эдип өскөртөрининг эн учурлу аргазы деп көргөн.

Ленин Советский государствонунг ийде-күчининг төзөлгөзине ле социализмди јенүлү төзөп бүдүрерининг эн учурлу айалгазына — ишмекчи класстын ла крестьянствонунг союзына айдары јок јаан учур беретен. «Бу союкта — Совет јаннын бастыра төс ийде-күчи ле тайангыжы, бу союкта — социалистический өскөртүнн керегин, капиталды јенип чыгарынын керегин, кандый ла кулданышты јоголторынын керегин бис јенүлү учына јетиретенистин белеги» — деп, Ленин айткан (Сочинениелерининг толо јуунтызы, 38-чи том, 237 стр.).

Албатылардын најылыгын Ленин Советский государствонунг ийде-күчининг ле бегининг андый ок јаан учурлу төзөлгөзи деп бодогон. Ол камааны јок советский республикаларды акту күүннинг ле тен правонунг башталгалары аайынча бирлик союзный государството бириктирери керегинде эн озо айткан.

Советский государствонунг ийде-күчин Ленин онын

чын ла демократизминен, ишкүчиле јаткандардын элбек калыктарына тайанганынан көргөн. «Бистин бодогоныс-ла болзо, государство калык-јоннын билериле тын. Калык-јон ончозын билгенде, ончозы керегинде шүүнер аргалу болгондо ло ончозына билип тура барып турганда, ол тушта государство тын» — деп, ол бичиген (Сочинениелеринин толо јуунтызы, 35-чи том, 21 стр.).

Советский государствонин јааны болгон ижинде Ленин јиит республиканын јүрүминин ончо керектерин башкарган: военный, дипломатический, хозяйственный, аш-курсакла колбулу ла онын до өскө керектерди. Сан башка эрчимдү политический ле төзөмөлдү ишти ол сүреен јаан теоретический ижиле бириктирип турган, бойынын иштеринде ле айдатан куучындарында ол социалистический строительствонин, телекейлик революционный өзүмнин сурактарын шиндеп белетеген.

Ленинский партияга баштаткан советский албаты башчынын озолодо темдектеген јакылталарын јенүлү бүдүрип туру. Бу өйдө СССР-де чыдалду, тын өзүмдү социалистический общество төзөлгөн.

Лениннин шүүлтелеринин сүреен јаан революционный ла өскөртөөчи ийде-күчи обществонин ичкери өзүмин јангыс ла бистин ороондо эмес, је бастыра јер де үстинде сүрекей тын түргендеткен. Лениннин шүүлтелеринин, чын јүрүмдеги социализмнин теориязынын ла практиказынын јакшы салтары јетпеген ороон ло албаты бүгүн табылбас.

Лениннин шүүлтелеринин јүрүмдүзин телекейлик революционный движененин өзүминин эмдиги үйе-өйи јаркынду керелейт. Бу движененин төс аай-учуры неде дезе, телекейлик социализмнин ийде-күчтери тыгып, капиталдын ороондорында классовый тартыжу өзүп, национально-јайымданаачы движененин учуры јаанап турганында.

Калганчы јылдарда телекейлик социализм јаан учурлу бир канча јенүлөр алган. Јер-телекейдин күнбадыш талазында Кубадагы революция јенген, онын шылтузында мында баштапкы социалистический государство төзөлгөн. Вьетнам албатынын исторический јенүзинин ле ороонды ойто бириктирери божогонынын шылтузында Вьетнам Социалистический Республика Азияда амыр-энчүнин ле ичкери өзүмнин јаан учурлу ийдези боло берген. Патриотический ийде-күчтердин јенүзиле Лаос

ло Кампучия социалистический строителствонын јо-
лына тургулап алган.

Капитализмнинг текши кызалангы керегинде, онын ончо јөпсинишпестери тереңжип турганы керегинде Лениннинг үредүзинин чынын бүгүнгү жүрүм иле-јарт көргүзип јат. Алдынан башка кызаландардын кеберлери, ээчий-деечий өдөри, бүдүми кубулган, је кызаландар капиталистический стройдын кыйалта јок айрылбас бөлүгү болуп артат деп, В. И. Лениннинг айткан түп шүүлтезинин чынын калганчы жылдарда болуп турган керектер керелейт.

Капитализмнинг уятту системазын јердин үстинен јалмай соготон ийде-күчтү революционный толку кыйалта јок келерин В. И. Ленин Октябрь таңдакталып башталгалакта судурлап айткан. Лениннинг озолодо көргөнүн жүрүм кереледи. Јаңыс ла калганчы онјылдыктын туркунына 20-ден ажыра азыйгы колониальный ла камаанду ороондор алдынан бойлоры государстволор болоруна једип алган.

Владимир Ильич Лениннинг чыкканынан ала 109-чы жылдыгын темдектеп, советский улус эртенги күнге удурра бүдүмјилү көрүп, Коммунистический партияга, онын ленинский штабына — Төс Комитетке, онын Л. И. Брежневке баштаткан Политбюрозына баштанып турат.

Бистин партияны тын эткен бастыра керектер Лениннинг ады-јолыла тудуш. Партиянын ойгоры, көспөкчизи, бүктелбес күүни ондо качан да өчпөс болуп јуулган.

Лениннинг үредүзи ле кереги качан да артабас. Бойыстын бүгүниги ле келер өйдөги задачаларысты бүдүрип, бис кыйалта јогынан Лениннинг иштерине — јуучыл арсеналга, коммунизм учун эмдиги ле келер өйдөги јуусогуштардын ченелген ле ижемјилү јуу-јепселине баштанадыс. Лениннинг сөзи, онын шүүлтези кажы ла ленинский деп јолду адап турган Коммунистический советский кижини канаттандырып ла көдүрип, албаты партиянын кереги учун тартыжуда бисти азыйгызынан көргүр, күчтү ле ижемјилү эдип јат. Ленин, онын качан да артабас шүүлтелери бисле, бистин ортобыста — бистин бастыра жүрүмисте: бистин бастыра керектеристе јаантайым болгон до, болуп та јат, болор до.

СОВЕТ АЛБАТЫ ЭТКЕН УЛУ ЈААН ИШ

(Јаңы Јерлерди кыралап баштаганынын
25-чы жылдыгына)

Бистин Төрөлистин историязына совет албаты көп жаркынду страницалар бичип кошкон. Ол страницалардын бирүзи жаңы ла ташталган күзлее јерлерди кыралап тузаланганы болуп јат. Ол улу јаан иш башталганынын 25-чи жылдыгын бистин ороон быјыл темдектеп туру.

50-чи жылдар башталарда бистин ороондо аш јанынан сүреен уур айалга боло берген. Ол тушта партия бастыра јуртхозяйственный культуралардын түжүмин бийиктеткениле коштой, кыралардын кемин чик јок ло түрген элбедер задача тургускан. Бу јаан учурлу задачаны бүдүрип баштаган јолдо баштапкы јаан алтам КПСС-тин Төс Комитединин 1954 јылда февраль — март айларда өткөн Пленумынын «Ороондо аш өскүрип јуунадарын көптөдөри ле жаңы ла күзлее јерлерди кыралап тузаланары керегинде» јөби болгон.

Партия андый јаан керек баштап тура бойынын јанжыккан ээжизинен кыйа баспай, албатыла јөптөшкөн. Жаңы јерлерге барарга күүнзеген улуска анда баштап тарый јуртап јадарга ла иштеерге сүреен күч болор, эрчимдү ле турумкай тартыжып иштеерге келижер деп партия јажырбай айдып турган. Улус бүдүретен иштердин уур-күчин, анайда ок келер өйгө јаан учурлузын јакшы билип, ого бүдүп, бастыра бойынын ийде-күчин ле билерин беринип иштенери керектү болгон. «Партия жаңы јерлерди кыралайтан јенил иш сананып алган эмес, је сүреен јаан албатыхозяйственный программа тургузып алганын улус билеле, бу јаан учурлу ишти аланзу јогынан јөмөгөн» — деп, Л. И. Брежнев «Јаңы јер» деп книгезинде бичиген.

Бистин областьтын партийный организациязы КПСС-тин Төс Комитединин февральско-мартовский Пленумынын јөбин бүдүрип, областьта бар жаңы ла күзлее јерлерди тузаланарына бойынын арга-чыдалын ууландырды. 1954 јылдагы јаскы кыра ижи башталардан озо кы-

ралагадый јерлер бедреп табар иш өткөн. Областьта 10500 гектар јангы ла күзлее јерлерди 1954 јылда сүрер план тургузылган.

1954 јылдың јазында Туулу Алтайга јангы улус көчүп келдилер. 1954 јылда сентябрь айда областьтын МТС-теринде ле совхозторында Москвадан, Ленинградтан, Уралдан ла Сибирьден келген 900 кижии иштеген. Партийный организациялар ол улусты јуртап јадар тураларла јеткилдеген, хозяйственно-бытовой ло культурный јеткилдеери јанынан јаан иш өткүрген.

Областьтын партийный организациязы колхозторды, совхозторды ла МТС-терди тыгыдары, башкараачы ишчилерле јеткилдеери јанынан јаан иш өткүрген. Баштапкы ла јылда промышленностьон, городтын учреждениелеринен ле организацияларынан, райцентрлерден колхозтордо ло МТС-терде иштеерине 239 кижии ийилген, ол тоодо колхозтордо башкараачы иштерге 41, МТС-терде иштерге — 44, МТС-тердеги партийный организациялардың качыларына 25 кижии ийилген.

Башкараачы ишке улус талдайтаны кезек өйдин ижи эмес, күнүн ле үзүк јоктон турумкай эдетен иш. Улусты баштап, ишти башкарып чыдагадый, бойынын керегин јакшы билер, чындык ла быжу партийный башкараачы болгодый улус талдап алар керек болгон.

Оныла коштой партиянын областной ла районный комитеттери башкараачы ишчилерди үредери јанынан аңылу кичеемел эткен. Областьта эки јылдык үредүлү јуртхозяйственный школ, башкараачы ишчилердин алтыайлык курсы, партиянын райкомдорында ла обкомдорында, зооветтехникумда жүзүн-башка семинарлар иштеген.

Јангы јерлер кыралап баштаган баштапкы ла јыл биске јаан јенү экелген. План аайынча ороондо 13 миллион гектардың ордына 19 миллион гектар јер сүрүлген. Эмди бастыра ороондо кыралалган јангы јерлер 42 миллион гектар.

Јангы ла күзлее јерлерди кыралап тузаланары јанынан элбек ишти Алтайдың ишкүчиле јаткандары бүдүрген. Бистин край 2 миллион 900 мун гектар јангы јерлер кыралаган. Баштапкы ла јылда Төрөлдин сакырымдарына 200 миллион пуд Алтай јеринин талдама ажы урулган.

Јангы ла узак тузаланбай ташталган күзлее јерлерди

кыралап тузаланганы ла ашты өскүрүп жуунадарын көптөткөни учун 1956 жылда Алтайский край Лениннинг ордениле кайралдалган. Эң бийик једимдерлү 18 механизаторлорго Социалистический Иштин Геройынын ады адалган. Јаңы јерлер кыралаарында турушкан 12 мун кижи, ол тоодо Туулу Алтайдан 1000 кижи СССР-дин ордендери, медальдарыла кайралдалган. Лениннинг ордениле Алтайдагы сүт-эт совхозтын директоры болуп иштеген Аргучинский Дмитрий Антонович, Көксуу-Оозындагы райисполкомнын председатели Ладыгин Семен Григорьевич кайралдалган. Иштин Кызыл Маанызы орденле Эликманардагы МТС-тин директоры болгон Афанасьев Василий Кузьмич, «Заветы Ленина» колхозтын председатели болгон Конев Петр Иванович кайралдалган. ВЛКСМ-нин обкомынын баштапкы качызы Леонов Геннадий Васильевич, Кан-Оозындагы МТС-тин директоры Свиридов Николай Степанович ле өскө дө нөкөрлөр «Знак Почета» орденле кайралдаткандар.

Крайга көрө Туулу Алтайда јаңы јерлер көп сүрүлбеген. Је ашты көптөдөри јанынан партия тургускан задалаларды бүдүрүп, бистин областьтын ишкүчиле јаткандары база эрчимдү иштеген. 1954—1956 жылдарда 30 мун гектар јаңы јерлер сүреле, областьта аштын кыралалары чик јок элбедилген. Јаңы јерлерди кыралап тузаланганы алтай јурттардын ла бастыра областьтын экономический ле культурный кебер-бүдүмин өскөртүп јарандырган.

1953 жылда областьта 160 оок колхоз, 11 совхоз бар болгон. Олордын кыралары 82,6 мун гектар болды. Јурт хозяйстводо иштерди 866 трактор ло 211 комбайн бүдүрген. Эмди областьта бар 20 колхоз ло 39 совхоз 146 мун гектар кыралу, тыгыда механизировать эдилген јаан хозяйстволор.

Јалан ижи тыгыганы мал өскүрерине јарамыкту айалга јеткилдеди. Малдын текши тоозы көптөгөн, ол тоодо уйлардын тоозы 1952 жылда 46,5 мун болгонынан 1979 жылда 51 мунга јетти, койлор ло эчкилер 478,8 мун болгонынан — 1 миллион 58 мунга јетти.

Государствого малдын продукциязын садары көптөди: 1953 жылда этти 7829 тонна саткан болзо, 1979 жылда 30 мун тонна садар, сүтти 20760 тонна саткан болзо, 41 мун тоннага јетти, түкти 1953 жылда 7635 центнер саткан болзо, быјыл 30 мун центнер садар. Бир уйдан

саап алып турган сүт эки катап, бир койдон кайчылаган түк бүдүн жарым катап көптөди.

Журт хозяйстводо электроэнергияны тузаланары көптөди. Бүгүн колхозтордын ла совхозтордын кыраларында 2700 трактор, аш жуунадар 380 комбайн, кош тартар 1080 автомобиль, өскө дө жаңы журтхозяйствонный техника иштеп жат.

Журтхозяйствонный производствонны тыгыдары жанынан ученыйлар жаан иш бүдүрген. 1953 жылда крайда научный шинжү өткүрер 6 учреждение болгон. Эмди андый учреждениелер бистинг де областта бар. Бүгүн Туулу Алтайда ченемел өткүрер журтхозяйствонный станция, сад өскүрери жанынан научный шинжү өткүрер Лисавенконун адыла адалган институттын ченемел-производствонный хозяйствозы, кой ло жылкы өскүреринин Бастырасоюзный научно-шинжү өткүрер институттын ноокылу эчкилердин бөлүги, мал өскүреринде научно-шинжү өткүрер проектно-технический институттын опорный пункты, бу ок институттын ченемел өткүрер пункты, 4 сортоучасток, агрохимлаборатория иштеп жат.

Журтхозяйствонный институтта эки муннан ажыра аңылу орто ло бийик үредүлү специалисттер иштеп туру. Кажы ла колхозто орто тооло 20, совхозто 22 специалист иштеп жат. Совхозтордын директорларынын 80 проценти, колхозтордын председателдеринин 60 проценти, баш специалисттердин 65 проценти бийик журтхозяйствонный үредүлү.

Журт хозяйствонун экономический ле материально-технический жааны тыгыда жеткилдегенинен улам, журт жерлердин социальный ла культурный бөлүктеринде база жаан кубулталар болгон. Жаңы жер жайалталу, билгир башкараачыларды, бийик квалификациялу специалисттерди ле партишчилерди жаңыс ла край ичинде таскадып өскүрген эмес, же озор анайда ок бистинг де областта көптөгөн.

1954 жылда жаскыда путевкала Москвадан Туулу Алтайга Юрий Анатольевич Немешаев келген. Баштап ол Ондой аймакта «Искра» колхозтын председателинин заместители, 1955 жылдан ала председатель болуп 1964 жылга жетире иштейле, бийик үредүлү партийный школго ийилген.

Механизатор болуп жаңы жерлер сүрүп баштагандар

Иван Никифорович Микрюков эмди — Кан-Оозы аймакта «Путь Ленина» колхозтын председатели, Кандратий Маркелович Кудрявцев — Көксуу-Оозы аймакта Кайтанактагы совхозтын директоры, Борис Иванович Яровой — Маймадагы СПТУ-нын директоры. Нөкөр Яровой ВЛКСМ-нин Төс Комитединин «Жаңы жерлерди кыралаганы учун» деп Мактулу Темдегиле кайралдалган. Жиит целинник Дмитрий Ефремович Плетенецкий Эликманардагы совхозты башкарат.

Жаңы жерлерди кыралап тузаланган ченемел бүгүнгиде күнде, совет улус КПСС-тин XXV съездинин жөптөрүн, онынчы бешжылдыктын жакылтаарын, журт хозяйствону там тыгыда өскүрери жанынан КПСС-тин Төс Комитединин июльский (1978 ж.) Пленумы темдектеген программаны бүдүрери жанынан эрчимдүү иштенип турган өйдө, база жаан учурлу.

КПСС-тин Төс Комитединин июльский Пленумы журт хозяйстводо төс задачы эдип, онын ончо бөлүктөрүн бастыра жанынан тыгыда өскүреле, ороонды аш-курсакла, журтхозяйственный сырьело жеткилдеер, ол ажыра албаты-калыктын жадын-жүрүмунин кемин бийиктедер задача тургускан.

Пленумнын жөптөри аайынча бистин областьтын партийный организациязы төс ишке — мал өскүрерине жаан ажару эдип туру. Малдын тоозын көптөдөр, онын продуктивностын бийиктедер задача туруп жат. Бу задачаны жеңүлү бүдүретен арга — малдын азыралын көптөдө белетеери ле чынгыйын жарандыраары.

Л. И. Брежнев «Жаңы жер» деп книгазында ороондо журтхозяйственный продукцияны: этти, сүтти, өскөлөринде көптөдөр аргаларды айдып, улустын акту бойындагы хозяйствозына жаан учур берген. «Ол керектерди ончозын партийный, советский органдар, промышленностьтын башкараачылары билер учурлу. Олор жаан ла оок городторды айландыра бек журтхозяйственный база төзөөр, аңылалган комплекстерлү ле болушту хозяйстволорлу болор, анайда магазиндерле картошканы, этти, сүтти, согононы жиилектерди көптөдө садып турарын жеткилдеер учурлу» деп, Леонид Ильич Брежнев бичиди.

Л. И. Брежнев бойынын эске алынган книгазында социалистический мөрөйгө жаан ажару этти. Бүгүн бистин областьта социалистический мөрөйдө 50 мун кижи, эмезе иштеп турган бастыра улустын 60 проценти туру-

жып јат, Коммунистический иш учун тартыжуда 15 мун кижи, предприятиелердин, организациялардын, цехтердин, бригадалардын, отделениелердин ле участоктордын 475 коллективи туружып јат.

Областьта үредип таскадаачы улустын (наставниктердин) тоозы көптөгөн. Бүгүн андый 3347 озочылдар бойынын ижинин байлык ченемелине 4300 јиит ишмекчини, колхозчыны ла специалистти үредип таскадып јат. Наставниктердин ортодо 4 Социалистический Иштин Геройы, 2000 коммунистический Иштин мергендүчизи, иштин озочылдары, ветерандар.

Бүгүн јаңы јерлер тузаланып баштаганынан ала 25-чи јылды темдектеп, областьтын ишкүчиле јаткандары КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызынын, СССР-дин Верховный Совединин Президиумынын Председателинин нөкөр Л. И. Брежнев «Кичү јер», «Орныктырганы», «Јаңы јер» деп книгаларын кычырып, теренжиде үренип, элбеде шүўжип турулар. Өткөн јылда ол книгалар аайынча 48 конференция, 150 оос журнал, 230 тематический вечер өткүрилген, 530 лекция кычырылган. Ол книгаларда айдылган ойгор шүўлтелер албаты-калыкты јаңы једимдерге оморкодот, бистин бастыра ижисти јарандыраына јөмөлтө эдет.

Д. А. Сортияков,
КПСС-тин обкомынын лекторы

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ МӨРӨЙДИ ТАМ ТЫҢЫДАР

СССР-дин Верховный Советин туткан выборлор бистин албаты Коммунистический партияны, онын Ленинский Төс Комитедин күреелей бек турганын, албатынын ла партиянын колбулары үзүлбес бек болгонын база катап көргүсти. Партия бойынын XXV съездинде темдектеп тургускан политический ууламжыны совет улус жарадып ла жөмөп жат. «Ол ууламжы экономический өскүрерине, ишкүчиле жаткандардын жадын-жүрүминин кемин бийиктедерине, социалистический демократияны жарандыраарына, бистин Төрөлистин ончо нацияларынын ла ук албатыларынын карындаштык нажылыгын бектештирерине, Советтер ороонынын коруланар ийдекүчин тыгыдарына, быжу-бек амыр-энчүни ле телекейде жеткер жок болорын жеткилдеерине учурлалган» — деп, нөкөр Леонид Ильич Брежнев Москвада Бауманский избирательный округтын избирательдеринин алдына куучындаарда, айткан. Шак ла бу политический ууламжыны жүрүмде бүдүрерге совет улус эрчимдү иштеп, бистин обществонын сүреен жаан једимдерин жеткилдеп жадылар.

Јурт јердин ишчилери бастыра совет албатыла кожо жагы јерлерди кыралап тузаланганынын 25-чи жылдыгын оморкоп темдектедилер. Андый жаан учурлу күндерди ле байрамдарды мергендү ишле, жагы јенүлерле, социалистический мөрөйдө иштин эрчимин тыгытканыла уткыыры бисте јанжыга берген.

Конституциянын күнинин ле Улу Октябрьдын 61-чи жылдыгынын бастыра албаты байрамдаар алдында областта промышленный производстводо бешјылдык планы бүдүргени керегинде 18 озочыл рапорт бердилер. 110 кижии бешјылдыктын төрт жылынын, 6 предприятие-нин коллективи, 190 бригада, цех ле ферма үч жылдын планын бүдүрген. 3 мун кижии социалистический мөрөйдө алган молжуларын өйинен озо бүдүрдилер.

Көп јакшынак једимдерди биске 1978 жыл экелди. Откөн жылда бастыра совет албаты КПСС-тин XXV

съездинин јөптөрүн јүрүмде бүдүрери учун эрчимдү тартышкан, СССР-дин жаңы Конституциясы јүрүмде бүткени ажыра социалистический демократия тынгыган, Төрөлистин экономический ийдези токтоду јоктон тынгыган, јурт хозяйствоны көдүрерине ууланган чокум иштер өтти. Ол иштер анчадала КПСС-тин Төс Комитединин июльский (1978 j.) Пленумынын кийинде анчадала тынгыган. 1978 жыл — совет улустын общественно-политический ижи ле иштеги эрчими тынгыган жыл болуп өтти.

Производство једимдү болорын бийиктедери ле иштин чындыйын јарандылары учун, экономический ле социальный өзүмнин пландарын бүдүрери учун 1978 жылда бастыра Союзта элбеген социалистический мөрөйдө 9 союзный республика, 48 автономный республика, край ла область, 99 город ло городтордогы райондор, 220 автономный округ ла јурт райондор, 1561 трудовой коллектив јенү алган деп јөптөлөлө, олар КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин, ВЛКСМ-нин Төс Комитединин улалып јүрер Кызыл Мааныларыла кайралдалган.

Бастырасоюзный социалистический мөрөйдө јенү алгандардын тоозында Улаган аймак ла бу аймакта «Советский Алтай» совхозтын коллективи болгонын бистин областьтын ишкүчиле јаткандары сүреен сүүнип ле оморкоп уктылар.

1978 жылдагы Бастыроссийский социалистический мөрөйдө јенү алгандардын тоозында Көксуу-Оозы аймакта Ыстүги-Оймондогы јурт Совет, бу ок аймакта Мультыдагы совхоз, Кош-Агаш аймакта «40 лет Октября» колхоз адалган. Олорго РСФСР-дин Министрлеринин Совединин ле ВЦСПС-тин улалып јүрер Кызыл Маанылары берилген.

Ол бешјылдыкты өйинен озо бүдүрери учун тартыжуда озочыл коллективтердин ле ишчилердин эрчимдү ижин бийик темдектегени болуп јат. Бистин областьтын ишкүчиле јаткандары 1979 жылды мергендү иштин жылы эдер деп партия кычырганын јарадала, эмди төртинчи жылдын ла бастыра бешјылдыктын јакылтаарын ла пландарын өйинен озо бүдүрери учун мөрөйлөжип, КПСС-тин XXV съездинин јөптөрүн јүрүмде бүдүрерине бастыра ийде-чыдалын берип, билерин ле ченемелин тузаланып, иштенип турулар.

Быылгы жылдын баштапкы ла эки айында область-тын промышленный предприятиелери текши продукция-ны эдер планы 100,4 процентке, продукцияны эдип табыштырар планы 102 процентке бүдүрдилер. 1979 жылдын эки айынын планын «Веселый» рудниктин Акташтагы рудоуправлениенин, «Электробытприбор», абра-чанак эдер ле Маймада мотор ремонттор заводтор-дын, Кан-Оозындагы ла Ысты-Кадындагы агашхозтор-дын, Чамалдагы мехагашхозтын, темир-бетон эдимдер-дин заводынын, бос согор фабриканын, «Подгорный» совхоз-заводтын, эткомбинаттын, саржусырмакомбинаттын, Шебалиндеги аракы эдер заводтын, Маймадагы, Кюксуу-Оозындагы ла Караколдогы сырзаводтордын коллективтери жеңулү бүдүрдилер.

Бу адалган коллективтер бүгүн областагы социали-стический мөрөйдө баштаачы жерлерде барып жадылар. Олордын ижинин жакшы жедимдери КПСС-тин Тос Ко-митединин 1978 жылда июль ла ноябрь айда өткөн Пле-нумдарынын жөптөрүн Туулу Алтайдын ишкучиле жат-кандары эрчимдү ишле бүдүрүп турганын керелейт.

Промышленностьтын ла журт хозяйствонун ишчилери пландалган жакылталарды ойинен озо бүдүрерге бойло-рына бийик социалистический молжулар алдылар. Тем-дектезе, Байголдогы агаш белетеер комбинаттын кол-лективинде агаш кезечилердин бригадазы 1979 жыл-дын государственнй планын 7 ноябрьга бүдүрүп божо-доло, жылдын учына жетире үзеери 4 мун кубометр агаш кезер болуп молжонгон. 1106-чы ПМК-да строителидер-дин комплекснй бригадазы жылдык планы 1-кы декабрьга, «Алтайсуустрой» тресттин Шебалиндеги ПМК-зынын бригадазы СССР-дин жагы Конституциязы-нын күнине бүдүрер болуп молжондылар.

Москванын озочыл ишмекчилери ле коллективтери «акту бойлорынын бешжылдык жакылталарын В. И. Ле-ниннин чыккан күнинен ала 110-чы жылдыкка бүдүрер жагы молжулар алгандар. Бу баштапкайды бистин об-ластьтын ишчилери база жарадып турулар. Анайда бос согор фабрикада нок. Косых Ю. М. башкарып турган бригада бешжылдыктын төрт жылынын планын 1979 жыл-дын 4 июнине — жеңил промышленностьтын ишчилери-нин күнине, бастыра бешжылдыктын планын В. И. Лениннин чыккан күнинен ала 110-чы жылдыкка бүдүрер молжу алган.

Бешжылдыктын төрт жылынын планын өйинен озо бүдүрер болуп анайда ок «Журтхозтехниканын» Шеба-линдеги биригүзинин Турачактагы хозрасчетный строи-тельный участоктын коллективтери молжондылар.

Кан-Оозы аймакта XXI партсъездтин адыла адалган колхозто Социалистический Иштин Геройы нөк. Тоедов Ж. башкарган койчылардын бригадазы иште тузаланбаган аргалар табып, бешжылдыкты төрт жылга бүдүрер болуп молжонды.

1979 жылдын планын өйинен озо бүдүрер болуп, Кош-Агаш аймакта Чапаевтин адыла адалган колхозтын, Ондой аймакта Калининнин адыла адалган колхозтын Шашакмандагы фермазынын коллективтери молжон-дылар.

Андый ок молжуларды бойлорына Маймадагы ОПХ-нын уй саачызы нөк. Лашутина Н. Н., Жабагандагы совхозтын уй саачызы нөк. Ерутина Е. С., Кызыл-Өзөктөги совхозтын уй саачылары нөк. Понимасова А. П. ла нөк. Черепанова П. О., Кош-Агаш аймакта «Кызыл-Мааны» колхозтын койчызы нөк. Саблаков И. А., Ондой аймак-та Кенгидеги совхозтын койчызы нөк. Саданчиков В. К., Кан-Оозы аймакта Жабагандагы совхозтын койчы-зы, СССР-дин Верховный Совединин депутады нөк. Тоедов Л. А. алдылар.

Өрө адалган коллективтердин ле озочылдардын баш-таганын областын бастыра ишкүчиле жаткандары жа-радып, бойлорына база бийик молжулар алып турулар.

Кажы ла коллективте Ленинский коммунистический субботниктин күнинде жаңы аргалар табып иштеер, кажы ла ишчинин иштенер чыдалын көргүзөр баштан-кайды Горно-Алтайск городто бөс согор фабриканын, «Алтайжуртстройтранс» ла 1931 номерлү автоколонна-лардын коллективтери эттилер. Бу баштанкайды кажы ла коллектив жарадып жөмөөринде алаңзу жок. Ненин учун дезе Кызыл субботниктер Туулу Алтайда сүреен-тын өдүп жат. Темдектезе, жаңыс ла былтыргы суббот-никте 97317 кижини туружала, онынчы бешжылдыктын фондына 110598 салковой акча иштеп берген, городты ла журттарды жарандырап элбек иш бүткен.

Мергендү, чындап та героический иш көргүскен тем-дектер көп. Бүгүн социалистический мөрөйдө 49605 кижини, ишке коммунистический күүн-тапту болоры учун тартыжуда 24178 кижини туружып жат. 9985 кижини комму-

нистический иштин мергендүчизинин, мактулу ат-нерезин аданып жүрү. Социалистический мөрөйди шак ла омор баштап, баштаачы жерде турулар. Социалистический мөрөйдө бригаданын ла кажы ла кижинин планын тургузар, сондогон кижин жок болор, щекинский эп-сүме, бригаданын подряды, ишмекчинин эстафетасы, чындыды башкарап комплексный система ла өскө дө патриотический баштанкай эдилген.

Же мөрөйди тэзөп башкараарында једип алган јакшы једимдерди темдектеп тура, јаан једикпестер барын база айдар керек. Пландалган јакылталарды ла социалистический молјуларды бастыра предприятиялер бүдүрип турулар деп айдар арга јок. Кезик коллективтерде иштин арбыны јабыс, иштенер өй јылыып турганы бар. Кезик јерлерде профсоюзтардын коллективтери, хозяйстволордын башкараачы ишчилери производственный јакылталарды ла молјуларды јакшы бүдүрерине јарамыкту ајалгалар јеткилдебей турулар, озочылдардын ченемелин таркадарын кичеебейдилер.

Быјылгы јылда Туулу Алтайдагы јурттын ишчилери государственного 30 мун тонна эт, 41,6 мун тонна сүт, 30,7 мун центнер түк, ол тоодо 650 центнер ноокы, аннын 135 центнер консервировать эткен мүүзин табыштырар социалистический молју алгандар.

Онынчы бешјылдыктын төртинчи јылына тургузылган јаан задачаларды јенүлү бүдүрери пландарды ла молјуларды јенүлү бүдүреринде коллективтин кажы ла члени эрчимдү турушканынан камаанду. Партийный, профсоюзный, комсомольский организациялар, хозяйственный башкараачылар, специалисттер элбеген социалистический мөрөйди башкарап, кажы ла производственный участокто иш план аайынча чокум болорын јеткилдеер учурлу.

«Бис — производствонин ээзи!» деп, бүгүн советский улус айдып турулар. Бу сөстөрдөң ишкүчиле јаткандар оморкоп иштенип турганы, бойына бийик некелтелү болгоны көрүнөт. Онын учун амадаган амадулар, айткан сөстөр, темдектелген улу јаан керектер јенүлү бүдеринде аланзу јок.

Г. Леонов.

МӨРӨЙ ТЫНЫЙТ

Көксуу-Оозы аймактын ишкүчиле жаткандары район-нын парторганизациясына башкартып, КПСС-тин XXV съездинин жөптөрүн ле онынчы бешжылдыктын планда-рын бүдүрер амадула эрчимдү иштеп турулар. Аймак-тын совхозторы малдын тын-тоозын көптөдө өскүрери жанынан 1978 жылдын планын жеңүлү бүдүргөн. Кажы ла эне малдан орто тооло 79 бозудан, 75 курааннан торныктырып алган. Государствого эт садарынын планы 73 процентке, түктин — 107, аннын мүүзинин — 108, сүттин планы 100,6 процентке бүткен. Онынчы бешжыл-дыктын пландарынан үч жылдын туркунына түктин ле аннын мүүзинин планы бүдүп калган. Совхоз ортодо өткөн социалистический мөрөйдө Мультыдагы совхоз аймак ичинде баштапкы жерге чыкты. Фермалар ортодо өткөн социалистический мөрөйдө баштапкы жерди Су-гаштын фермазы алган.

Промышленный предприятиялердин једимдери база коомой эмес. Продукция эдип чыгарарынын жылдык планы 108,3 процентке, продукцияны садуга аткарары-нын планы 104,3 процентке ле иштин арбынын бийикте-дер план 106 процентке бүткен. Өткөн жылда эн ле көп сүт садатан Амур ла П. Суховтын адыла адалган сов-хозтор сүт садатан албатыхозяйственный пландарын бүдүрип болбогон. Бу шылтактан улам бүткүл аймак государствого сүт садар үчжылдык албатыхозяйствен-ный планын 4205 центнерге бүдүрбеген. Өткөн үч жыл-дын итогторы аайынча аймак государствого 28 мун центнер этти планга јетире табыштырбаган. Аймактын көп саба совхозторы төлүлү арткан. Бу айалганын төс шылтактарынын бир кезеги мындый: кичеemel ујан болгонынан улам көп мал өлүп короп турганында, мал-дын продуктивносты јабыс кеминде болгонында, аш ла өлөң культуранын түжүми бийиктебей турганында.

Аймак баштапкы мартка јетире эт садар јакылтазын 2622 центнерге, сүт садарын 11625 центнерге бүдүрди. Баштапкы кварталда бүдүретен эттин планы 4100 цент-

нер, сүттинг — 17500 центнер. Был сүттинг планы, өткөн жылдын бу ок ойине көрө, 1172 центнерге көп болуп жат.

Аймактын эн артык уй саачылары: Алтыгы-Оймондогы совхозтон Н. Ф. Черепанова, Мультыдагы совхозтон А. К. Кононова, Абайдагы совхозтон Р. П. Чекаева ла оной до өскөлөри. Көксуудагы совхозтын уй саачызы З. Т. Хабарова өткөн жылда кажы ла уйдан 2819 килограмм сүт саап, жылдык једимдери аайынча аймакта баштапкы јерге чыккан. Ол эмди де сааган сүдининг кемин астатпай, эрчимдү иштеп туру.

Эмди кажы ла хозяйстводо, фермада койлор төрөдөр иштер башталды. Январь ла февраль айларда төрт мунан ажыра кой төрөгөн. Абайдагы совхозтын койчызы А. Т. Еремин өткөн жылда аймактын койчыларынын социалистический мөрөйинде туружып, јенү алган. Ол болужачыларыла кожо колында турган койлорын 100 процентке корып алып, 100 койдон 121 кураанан алган, кажы ла койдон орто тооло 2 килограмм 700 граммнан түк кайчылаган. Анайда ок Мультыдагы совхозтон койчы В. Ф. Канышин 100 койдон 120 кураан алган, кажы ла койдон орто тооло 2,6 килограммнан түк кайчылап алган.

Аймак ичинде социалистический мөрөйдин өдүп турганы ай ла сайын көрүлип, онын итогторы элбеде јарлалып туру. Мөрөйдин итогторын көргүскен бюллетень өйлү-өйинде чыгарылып, фермалар сайын таркадылып турат. Аймактын текши једимдерин темдектеп тура озочыл культишчилердин ады-јолын адабаска болбос. Өткөн жылда аймактын башка-башка ууламјылу иштү культишчилеринин, анчадала јурттардагы клубтардын, культуранын јурт тураларынын, библиотекалардын ла культпередвижкалардын алдына, бар ийде-күчин, эп-аргаларын толо тузаланып иштеер јаан задача тургузылган. Олор бу каруулу задачаны јенүлү бүдүргөн.

Ишкүчиле јаткандар онынчы бешјылдыктын үчинчи јылына алынган молјуларын јенүлү бүдүрери учун тартыжуны јөмөп, аймактын озочыл клубтары ла библиотекалары бойлорынын ижинде көрүмјилү једимдерге јединип турулар. Мал ижинде тургандарга јаан ажару эдип, анчадала Культуранын Чендектеги јурт туразынын башкараачызы К. Р. Микушина јакшы иштейт.

Бистинг аймактын јурттарында 28 агитколлектив иш-

теп јат, олардо 300-ке шыдар агитатор, 50-нен ажыра политинформатор туружат. Олорло партийный организациялар ӧйлӧ-ӧйинде семинарлар ӧткӧрет. Райкомнын штатный эмес лекторлоры, агитаторлор ло политинформаторлор јангыс ла Верховный Советтин выборлорыла колбулу сурактар аайынча јӧстөр тоолу лекция, куучын-беседа ӧткӧргендер. Јакшы иштӧлердин тоозында: школдордын ӱредӱчилери, административный органдардын ла Советтердин ишчилери, партийный актив.

Аймактын ишкӧчиле јаткандары бастыра бар ийде-кӧчин, творческий баштанкайын, эпаргаларын эмди албатыхозяйственный пландарды јенӧлӧ бӧдӧрерине ууландырып, эрчимдӧ иштегилеп турат.

А. Тадыжеков

СОВХОЗТЫҢ ИШТЕНКЕЙ УЛУЗЫ ЛА ЖАКШЫНАК КЕРЕКТЕРИ

Бистинг «Советский Алтай» совхозтын коммунисттери, комсомолдоры, бастыра ишчилери КПСС-тин XXV съездининг, партиянын 1978 жылда июль ле ноябрь айларда өткөн Пленумдарынын жөптөрүн жүрүмде бүдүрүп, онынчы бешжылдыктын пландарын ойинен озо бүдүрери учун социалистический мөрөйди элбедип, жакшы једимдерге једип алып турулар.

«Советский Алтай» совхоз — Туулу Алтайда эн көп мал өскүрүп турган хозяйстволордын бирүзи. Турган јери кату, тайга-таштарлу, чачынгы, областьтын төс јеринен — Горно-Алтайск городтон ыраагы беш жүс километрден ажыра. Јазалду јолдор јок деп айдарга јараар, кезик малчылардын турлуларына кышкыда јаңыс ла вертолетло једер аргалу. Совхозтын јери 130 мунг квадратный километр. Је тузалангадый јарамыкту јерлер ас.

Је андый да ар-бүткени кату айалгада совхозтын ишчилери, партийный организацияга баштадып ла мал өскүрүп, Төрөлине көп эт, түк, өскө дө продукция берер јакылтаны јенүлү бүдүредилер.

Хозяйство Горно-Алтайский укту эчкилер өскүрүп јат. Олордын тоозы он алты мунга шыдар, јети јарым мунг кой, ак-башту казахский укту дейтен эттенгир уйлардын тоозы үч мунг алты жүс, бир мунг үч жүс жылкы өзүп јат.

Совхозтын партийный организациязы малдын тоозын көптөдөри, угын јарандылары, продуктивнозын бийиктедери, государственного малдан алар продукцияны табыштырар пландарды ла молјуларды бүдүрер ле ажыра бүдүрери учун ишти башкарарында, мөрөйди төзөөрдө коллективте политический ишти тынгыдарына, улусты культурно-бытовой јеткилдеерине јаан ајару эдип туру. Коммунисттер ишкүчиле јаткандардын ортодо јартамал иш өткүргениле коштой, бойлары иште озочыл болуп, мергендү иштин јозогын көргүскилейт.

Бүгүнгү күнде койчылардын кышкы турлуларында

6 партгруппа, 9 партийно-комсомольский группа иштеп јат. Бу группалар бойларынын јартамал-политический ле тѳзѳмѳл ижин койлорды ла эчкилерди кыштан јакшы чыгарарына, јангы чыккан јаш кураандарды ла уулактарды коротпой чыдадып аларына ууландырып турулар. Кышкы турлуларда политический ишти 19 агитатор ло 12 политинформатор ѳткѳрип јат. Кажы ла турлу учун каруулу болор эдип, парткомнын члендеринен специалисттерден, аңылу улус кѳстѳлгѳн. Олор турлудагы улусты культурно-бытовой, медицинский јеткилдеери, малчыларга керектѳ товарлар, аш-курсак јетирери учун каруулу. Олор малды кыштадары, уулактар ла кураандар корып чыдадары, ноокы тараары, тѳк кайчылаары јанынан иш башкарар учурлу. Бу нѳкѳрлѳр ол берилген иш учун јыл чыгара каруулу. Партком ло совхозтын дирекциязы анайда эткени 1978 јылдын ијотгорынан кѳрѳнди. ѳткѳн јылда бис малдын продукциязын онын алдындагы 1977 јылдагызынан чик јок кѳп алдыс. Кураандарды, уулактарды ла бозуларды пландалганынан кѳп алганыс. Кажы ла эчкиден орто тооло 497 граммнан ноокы тарап алганыс, кажы ла койдон 2 килограмм 500 граммнан тѳк кайчылаганыс. Государството эт садар планы 115 процентке, тѳк садар планы 117 процентке, ноокы садар планы 138 процентке бѳдѳргенис.

1978 јылда бастыра ороондо элбеген социалистический мѳрѳйдѳ андый јакшы једимдерге једип алганы учун бистин «Советский Алтай» совхозты КПСС-тин Тѳс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Тѳс Комитединин улалып јѳрер Кызыл Маанызыла кайралдаган. Бу бийик кайралды хозяйствонин коллективине март айда КПСС-тин обкомынын баштапкы качызы, СССР-дин Верховный Совединин депутады Юрий Степанович Знаменский Балыктујулда бийик кѳдѳринилѳ ѳткѳн јуунда табыштырды. Партия ла башкару совхозтын коллективинин былтыргы ижин анайда бийик темдектегени онынчы бешјылдыктын тѳртинчи јылынын пландарын база ажыра бѳдѳрерине оморкотты.

Бешјылдыктын ѳчинчи јылынын пландарын ла молјуларын бѳдѳреринде јакшы иштеген озочылдар совхозто кѳп. Анчадала коммунист Василиса Алексеевна Топчинанын јакшы ижин темдектеер керек.

Василиса Алексеевна уулактар алар молжузын 100,7 процентке бүдүргөн, колындагы кажы ла эчкиден 577 граммнан ноокы тараган, план аайынча 237 килограммнын ордына 320 килограмм ноокы тарап, складка табыштырган.

Койчы Тонтушева Магдалина Семеновна план аайынча 364 кураан алардын ордына, 407 кураан алган, колындагы койлордын кажызынан ла 2 килограмм 520 граммнан түк кайчылаган. Сарлык азырап турган Алатызов Михаил Ивановичтин једимдери јакшы болды. Андый озочылдардын тоозы совхозто көп. Бойынын једимдери ле бистин совхоз аймактын, анайда ок областьтын совхозторынын ортодо, мөрөйдө баштапкы јерге чыккан. 27 январьда областьтын озочыл малчыларынын јуунында бистин совхозтын коллективине КПСС-тин обкомынын, облисполкомнын, облсовпрофтын, ВЛКСМ-нин обкомынын улалып јүрер Кызыл Маанызы берилген.

Эмди совхозтын малчылары быјылгы јылдын молжуларын јенүлү бүдүрерге албаданып иштене бердилер. Молжулар бийик. Бастыра малдын тоозын 97 процентке корып алар, кажы ла эчкиден 450 граммнан ноокы тараар, кажы ла койдон 2,4 килограммнан түк кайчылаар керек. Государствого совхоз быјыл 5515 центнер эт, 269 центнер түк, 70 центнер ноокы табыштырар.

Бистин озочыл хозяйствонын коллективи бу бийик молжуларды ажыра бүдүреринде алаңзу јок.

**Н. Чалчиков,
«Советский Алтай» совхозтын
парткомынын качызы**

ЈУРТ ЈЕРДИНГ КУЛЬТУРНЫЙ ЈУРУМИ

Бойынын аграрный политиказын чокумдап, партия городтын ла деревненин јүрүминин материальный ла культурно-бытовой айалгаларын јуукташтырары јанынан онон ары ичкерлеер деген задача тургузып алган. Мынызы керекти комплексно бүдүрерин некеп јат. Јурт хозяйство јангы техникала јепсенип, оны химизировать эдетен ле јерлерди јарандыратан иштер элбек кемиле өдүп турат. Мыныла јангыс өйдө социальный сурактарга, идейно-тазыктырулу ишке, деревнеде культураны онон ары өскүрерине јаан учур берилип туру.

«Јурт јердин улузын культура јанынан јеткилдеерин онон ары јарандыратан иштер керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлер Совединин 1977 јылдын учында јарлалган јөби ол келтейинен партийный ла советский органдардын, профсоюзный ла комсомольский организациялардын, культпросвет-учреждениелердин эдетен ижинин элбек программазын темдектеп берген.

Эмди бис ол јөп бистин областьтын аймактарынын бирүзинде канайда бүдүп турганын көргүзерге ченежип көрөли. Кан-Оозы аймакта культурно-просветительный учреждениелердин тоозы тапту көп деерге јараар: культуранын бир аймачный, тогус јурт туразы, 14 клуб, албатынын цирки, 4 автоклуб ла 2 культпередвижка, музыкальный школ, 16 бөлүктү централизованный библиотечный система бар. Аймак ичинде — 92 культ-ишчи, олордон 6 кижии — бийик, 34 кижии — аңылу орто, 51 кижии — текши орто ло бир кижии јетире божотпогон орто үредүлү. 1978 јылдын итогторы аайынча Кан-Оозы аймакка область ичиндеги социалистический мөрөйдө клубный иш јанынан баштапкы јер, библиотечный иш јанынан үчинчи јер берилген.

КПСС-тин райкомынын бюросы ла албаты депутаттардын аймачный Совединин исполкомы бойларынын јуундарында КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлер Совединин «Јурт јердин улузын куль-

тура јанынан јеткилдеерин оног ары јарандыратан иштер керегинде» јобин ле КПСС-тин Төс Комитедининг «Самодеятельный художественный творчествоны оног ары өскүретен иштер керегинде» јобин бүдүрери јанынан аймактын партийный ла советский органдарынын алдында турган задачалар керегинде суракты көргөндөр.

Аймак ичинде культураны өскүретен чокум иштер туй ла 1985 жылга јетире темдектелген. Јарадылган јөптөр канайып бүдүп турганын шинжүлеерине болуп КПСС-тин райкомы ол иштин аайын XXII партсъездтинг адыла адалган колхозто, исполком Талицанын јуртсовединде шиндеген, албаты депутаттардын аймачный Соведининг јаантайын иштейтен комиссиялары «Культуранын учреждениелерин кышкы айалгаларда иштеерине белетеери керегинде». «Культуранын аймачный Туразы балдарла, эр-бойго јеткелектерле өткүрип турган иш керегинде» сурактарды уккандар.

Өткөн јылда культуранын аймактагы учреждениелеринин материальный төзөлгөзи билдирүлү тынгыган: Јалаңайда культуранын 300 јерлү Туразы ишке табыштырылган, Кайсын јуртта 180 јерлү клуб тудулган, эки библиотека јаңы тураларга көчкөн, үч культучреждениеге капитальный ремонт эдилген. Аймактын художественный мастерскойы культуранын Јалаңайдагы Туразын кееркеде јазаарын божоткон. Музыкальный инструменттер, технический аргалар ла ойын көргүзерде кийетен костюмдар аларына 16 мунг салковойго јуук акча чыгымдалган, Кырлык ла Көмүр-Оозы јурттарда культуранын туралары тудулып јат.

Аймак ичинде культуранын ишчилеринин ишке белетенген кеми бир кезек көдүрилген: культишчилердин 44 проценти бийик ле орто аңылу үредүлү (областьта бу көргүзү 38 процент), 18 кижии 1978 јылда культуранын бийик ле орто аңылу үредү беретен заведениелерине кирген, 12 кижии бойынын квалификациязын Барнаул городто билгирин бийиктедетен курстарда бийиктеткен. Культурно-просветительный иш эрчимделген, клубтардын ла библиотекалардын, художественный самодеятельностьтын коллективтеринин, атитационно-художественный бригадалардын көрүлери, албаты творчествонын ла балдар јуруктарынын выставкалары өткүрилген. Клубтарда ла культуранын тураларында

художественный самодеятельностьтын 106 коллективи тӱзӱлгӱн, олардо 1992 кижиге туружат, мынызы аймактын бастыра улузынын 14 проценти болуп јат (областьта бу кӱргӱзӱ 8,7 процент) Автоклубтардын ла культ-передвижкалардын ижиге јаранган. 1978 јылда малдын турлуларында 137 оос журнал ла тематический вечер, ӱткӱрилген, 678 лекция кычырылган, 600-тен кӱп кинофильмдер кӱргӱзилген. Културанын аймактагы учреждениелери иштеги мактын календарьларын јазарында, социалистический мӱрӱйдиге ӱдӱп турган аайы керегинде бюллетеньдер чыгарарында, производствонин озочылдарын уткуырында туружып јадылар. Културанын Кӱмӱр-Оозындагы Туразында «Иштин черӱзине кирип», «Тӱрӱл јуртымда јададым», Јабаганда — «Амыр да иш мактын ат-нерезиндий» деп вечерлер јилбӱлӱ ӱткӱн.

Ишкӱчиле јаткандардын интернациональный ла военно-патриотический тазыктырузы аайынча кӱп иштер ӱткӱрилет. Јашӱскӱримнин ле студенттердин Гаванадагы Бастырателекейлик фестивалине учурлалган тематический вечерлер ончо клубтарда ла културанын тураларында ӱткӱрилген. Кӱдӱринилӱ айалгада черӱге ӱйдежетени, гражданский јуунин ла Ада-Тӱрӱл учун Улу јуунин туружаачыларыла туштажатаны јанжыга берген. Културанын аймактагы Туразында келер ӱйдӱги черӱчинин клубы иштеп јат. Балдарла ӱткӱрип турган иш эрчимделген. 22 клубта, културанын туразында ла библиотекада балдардын кружокторы, јилбӱлер аайынча тӱзӱлгӱн 4 биригӱ иштейт. Балдардын 9 кинотеатры тӱзӱлгӱн. Аймактын ишкӱчиле јаткандары балдардын Экинурдагы, Кӱмӱр-Оозындагы танцевальный ла хоровой коллективтерин, Кан-Оозындагы циркин, Јалангайдагы театрды јакшы билер. Библиотекалар КПСС-тин XXV съездинин, КПСС-тин Тӱс Комитединин июльдагы ла ноябрьдагы (1978 јылдагы) Пленумдарынын јӱптӱрин калык-јоннын ортозына таркадары јанынан чике амадулу иш ӱткӱрип турулар. Олардын иште тузаланып турган аргалары мындый: куучын-беседалар, лекциялар, бичиктердин выставкаларын тӱзӱӱри, јангы литература керегинде јетирӱ эдери, озочыл ченемелди таркадары. Темдектезе, Јабаган јурттын библиотекасында Социалистический Иштин Геройынын XXI партсъездтин адыла адалган колхозтын койчызы

Ј. Тоедовтың, Јабагандагы совхозтың механизаторы В. Ф. Горюшкинниң, «Путь Ильича» колхозтың уйсаачызы Е. К. Егарминаның озочыл ченемели таркадылат.

Культураның аймактагы учреждениелери хозяйство-лордын өзүми келтейинен информационный материал-ды бойында јууп јадылар. Культураның Јабагандагы Туразында совхозтың тогузынчы бешјылдыктагы, 1978 јылдагы ижиниң итогторын, 1979 јылдын ла онынчы бешјылдыктың пландарын көрөр аргалу. Мында ок сов-хозтың социалистический молјуларын, производство-нын озочылдарынын, иштиң ветерандарынын сүрлерин, хозяйствоның башкараачы ишчилериниң ишкүчиле јат-кандарга айдатан куучындарынын графигин илип кой-гон. Төрөлдин коручылары да ундылбаган. Фойеде «Олор Төрөлис учун јуулашкан» деп стенд сүрлү ја-залган.

Культураның Көмүр-Оозындагы, Јалангайдагы, Эки-нурдагы Туралары, Чаргы-Оозындагы библиотека эн артыктары болуп турулар. Ады аймактың јеринен ыра-ак јайылып барган культишчилердин ортозында — Көмүр-Оозындагы СДК-нын директоры Ефимова Гали-на Семеновна, Экинурдагы СДК-нын художественный башкараачызы Ярункин Анатолий Бултасович, РСФСР-де культураның заслуженный ишчизи төс библиотечный системаның директоры Аракчина Александра Кудашев-на, художественный мастерскойдын заведующийи Бу-качаков Владимир, Чаргы-Оозы јурттагы библиотека-нын заведующийи Антюфьева Полина Александровна, Јалангайдагы СДК-нын директоры Константинов Владимир Петрович.

Мыныла коштой аймакта культурно-просветительный ишти онон ары көдүргедий, совхозтордын, колхозтор-дын, предприятиелердин бүдүрип турган чокум керек-теринде туружары, соцмөрөйді элбеде өткүрери, озочыл ченемелди таркадары јанынан клубтардын, библиотека-лардын ижин јарандыргадый аргалар толо кеминде тузаланылбай јат. Хозяйстволордын партийный ко-митеттери, јурт Советтердин исполкомдоры культура-ның учреждениелериниң ижин уйан башкарып ла ууландырып турадылар, олардын ижине јурттардын интеллигенциязы чек тартылбай туру деерге јараар. Хозяйстволордо культурно-массовый ишти өткүретен чокум керектер јок, культурный комплекстер төзөөри ја-

нынан бир де неме эдилбей јат. Бу ончозы колбу үзүлөрине, ийде-күчтөр ле аргалар ооктолорына экелет.

«Ленинский наказ», «Путь Ильича» колхозтордын башкараачылары, бу хозяйстволордын јериндеги јурт Советтер культуранын учреждениелеринин материалый тӱзӱлгӱзин тыгыдарына, оорды бойынын ӱйинде ремонттоорына, одырар немеле јеткилдеерине керектӱ кичеemelин јетирбейдилер. Јагыс ла мынан улам культуранын Чаргы-Оозындагы Туразы беш айдын туркунына, Мӱндӱр-Соккондогызы бир айдан ажыра јылыдылбаган. Ас-мас та айалгалар јок болгондо, самодетельность, клубный иш керегинде айдарга күч. Шак бу хозяйстволордо кадрлар токтобой турганынын кеми аймак ичинде эн бийик болуп јатканы тегиндӱ эмес. Јагыс ла 1978 јылда культуранын Мӱндӱр-Соккондогы Туразында беш, Чаргы-Оозындагызында 7 культишчи солынган. ХХІ партсъездтин адыла адалган ла «Путь к коммунизму» колхозтордо культишчилер база улам ла солынып турат. Бӱткӱл аймак ичинде клубный ишчилердин солыныжы 54 процент болуп туру. Јодролу, Јаланай-Бажы, Келей, Қайсын јурттардын клубтарында керек дезе кинофильмдер де каа-јаа ла кӱргӱзилет. Јаантайын иштейтен агитбригадалар культуранын 10 туразынын јӱк ле экӱзинде бар, культуранын ишчилерине кожулта јалды эки ле хозяйство тӱлӱп јат.

Культурно-просветительный ишти ӱткӱрери — партийный организациялардын сыранай јуук кереги. Бу сурактар коммунисттердин шӱӱжӱзине улам ла тургузылар, партийный комитеттердин јаантайынгы шинжӱзинде болор учурлу.

Јурт јерге — культурный јеткилдештин бийик кемин. Ол — јагы кижинин социальный ӱзӱми ле тазыктырузы јанынан КПСС-тин ХХV съезди тургускан задачаларды бӱдӱреринин јаан учурлу айалгаларынын бирӱзи.

А. КОТОВ.

СССР-дин АЛБАТЫЛАРЫНЫН НАЈЫЛЫГЫНЫН ТИЛИ

Бистинг ороондо социализмнинг јенүзиле кожо, коммунизмнинг элбек строительствозынын өйинде калык-јоннын алдында качан да болбогон исторический биригү— советский албаты тözөлгөн. Бу биригүде 100-тен ажыра нациялар ла оок албатылар јуртап јат. Совет албаты тözөлөрине, онын бирлиги тынгырына јаан јөмөлтөни орус тил јетирген де, јетирип те јат.

Бастыра нациялар ла албатылар бойларынын күүниле најылыктын ла колбулардын тили эдип орус тилди талдап алгандар. Мыны 1970 јылда өткүрилген перепись кереледи. Ол өйдө бистинг ороондо 184 миллион кижии, ол тоодо бистинг областьта орус тилди јакшы билер 30 мунга шыдар алтайлар, 3 муннан ажыра казахтар јуртаган. Калганчы јылдарда бу тоо чик јок өзүп чыкканы јарт. Бистинг орооннын ишкүчиле јаткандары орус тилди билип турганы ологго улу орус албатынын культуразына, анайда ок телекейлик культурага кожуларга учы-кыйузы јок арга берип туру.

Эмдиги айалгада орус тилдин учуры анчадала тын бийиктеп јат. «Нациялар ортодогы колбулар ла најылык түрген өзүп турганы орус тилге үренерин түргендедер арга берет — деп, Л. И. Брежнев СССР-дин 50 јылдыгына учурлаган докладында айткан. — Орус тил Советский Союзтын бастыра нацияларын ла албатыларын јуукташтырар тил боло берген».

Орус тил национальный школдордын үредү-таскадулу ижинде аңылу јерде турганы тегиндү эмес. Областын 76 национальный ла алыш-телиш школдорында 8460 алтай балдар, 1530 казах, 2400 орус ла өскө дөукту балдар үренип јадылар. Ол школдордо ада-энелердин күүниле 1970 јылдан бери төртинчи класстан ала үредү орус тилле өткүрилип туру. Јашөскүрим улус орус тилге бойларынын күүниле јилбиркеп үренет, школдордын программанын кубултканы алтай ла казах балдар орус тилди јакшы билип алат деп ченемел көргүзет. Орус тилди јакшы билгени алтай ла казах јашөс-

күрим төрөл јеринин ле телекейдин культуразыла, научно-технический өзүмнин једимиле таныжарга, производственный ла общественный јадын-јүрүмде эрчимдү туружарга, советский общественнын социально-политический бирлигин тыгыдарга арга берет.

Школдордо ло үредүлү заведениелерде орус тилге үредери партийный ла советский органдардын туура салбас ајарузында боло берди. Бу јанынан сурактар улай ла КПСС-тин райкомдорынын пленумдарында ла бюролордо, баштамы партийный организацияларда көрүлип јат. «Областын национальный школдорында орус тилге үредерин јарандылары керегинде» сурак партиянын обкомынын јуунында көрүлген. Орус, алтай тилдерди ле литератураларды школдордо үренери аайынча областной научно-практический конференция өткүрилген. Национальный школдорго керектү үредү-методический пособиелерди белетеп, кепке базып чыгарар перспективный план тургузылган. Шак анайда калганчы јылдарда башка-башка атту 29 методический пособие чыгарылган, олардын сегизи орус тилдин үредүчилерине болушту.

Национальный школдордын үредү-материальный базасы тыгып, педагогический кадрлардын билгирлери бийиктеп туру. Эмдиги өйдө школдордын директорлары ончозы, орус тилдин ле литературанын үредүчилеринин 90 проценти бийик үредүлү улус.

Национальный школдордо мыныла коштой алты јашту балдарды орус тилге үредерге болушту класстар ачылган. Олор бойынын амадузын бүткүлинче бүдүрип туру деп айдар арга бар. Онон бери белетүлү класстардын тоозы эки катапка өскөн, олардо эмди 1018 бала үренет.

Бу өткүрген иштер ончозы национальный школдордын ижин јарандыларына тузалу болгон: олардо үредү-таскадулу иштин кеми јаантайын бийиктеп, үренчиктердин билгирлери јаранып јат. Калганчы үч јылдын туркунына национальный школдордо экинчи јылга артып турган үренчиктердин тоозы эки катапка астаган.

Эмдиги өйдө национальный школдордын үренчиктеринин 99,3 проценти коомой темдек јок, 36 проценти «јакшы» ла «эн јакшы темдектерге» үренип јадылар. Мында бистин преподаватель кадрларыстын једимдү иштерин темдектебегенче болбос. Бу өйдө орус тилге

ле литературага үренерининг төс задачаларын үредүчилердинг көп сабазы јакшы ондоп, проблемный үредүнинг жүзүн-башка эп-аргаларын, технический средстволорды тузаланып турулар.

Үредүчилер С. М. Меркулова (областной национальный школ), Т. Т. Кахтунова (Куладыдагы школ), Ю. М. Ойноткинова (Шашакмандагы школ), М. А. Собянина (Кан-Оозындагы школ), В. А. Шириноол (Караголдогы школ), Н. В. Тепуков, Е. И. Ташкенова (Экинурдагы школ) ло көп өскөлөри де орус тилдинг урокторын бийик идейно-теоретический ле профессиональный кеминде өткүргилейт.

Је бистинг школдордо орус тилди ле литератураны үренеринде бир кезек једимдерди темдектеп тура, бар једикпес-тутактар керегинде айтпаза јастыра болор эди. Кош-Агаш, Улаган, Шебалин аймактардын кезик школдорынын директорларынын, албаты үредүзининг органдарынын башкараачыларынын шинжүзи ујан болгонынан улам, үредүнинг пландары ла программалар бүтпей турган учуралдар бар. Областынг национальный школдорынын кезигинде орус тилди ле литератураны үренеринде кычырыштын чокум-јартына, башка-башка эп-аргаларына, куучыннын культуразына ајару ас эдилип, үредүле колбулу изложениелер, сочинениелер бичири јетире тузаланылбай турат. Сөзликти байгызарына, бирлик орфографиянын ээжилерин бүдүрерине бастыра школдордо ајару јетире эдилбейт. Кезик үредүчилер орус тилди бойлары да јакшы билбей тура, орус сөстөрдү јастыра айдып ла бичип, үренчиктердинг јастыраларын түзөтпей јадылар. Орус тилдинг урокторында кезигинде кереги јок то болзо, төрөл тилин тузаланып, урок өткүрөргө эмеш ле күч боло бергенде, төрөл тилге көчүп, онын јарымызын эмезе бастыразын төрөл тилле өткүрип турган учуралдар бар.

Бир кезек школдордо үренчиктердинг куучынын көндүктирип өскүрөргө класный эмес иштер: предметтер аайынча кружоктор, факультативтер, олимпиадалар, конкурстар, самодеятельностьтын энгирлери ујан тузаланылып јат. Балыктујулдагы, Саратандагы, Белтирдеги јаан деген школдордо орус классиктердинг, бу өйдөги писательдердинг произведениелери јок. Онон улам орус тилге үренерине јаан буудак болуп туру.

Национальный школдордо орус тилге үренериндеги

бу једикпес-тутактар үренчиктердин билгирине, таскадузына, үредүзине буудак јетирип јат. Мыны бичишле өткүрип турган контрольный иштер көргүзет. Контрольный иште бичиген 1300 үренчиктин 20 проценти коомой темдектер алган, Кош-Агаш аймакта дезе үренчиктердин 43 проценти берилген ишти бүдүрип болбогон. Бичиген иштерден лексика бай эмес, куучынды грамматический јанынан тургузып болбой турганы јарталат. Школдордо орус тилге үренериндеги бар једикпестер јиит улус орус тилди уйан билип, грамматикала көп јастыралар эдерине, коомой кычыраына экелип јат.

Школдордын ла албатынын үредүзинин органдарынын башкараачылары јанынан шинжүни керектү кеми не тургускажын, бу једикпестерди јоголтып алар арга бар. Анайдарда, јуук өйлөрдө балдардын садтарында, белетүлү класстарда, школдор, ангылу орто үредүлү, профессионально-технический заведениелерде, албатынын үредүзинин областной, городской ло районный бөлүктеринде, партиянын горкомында ла райкомдорында орус тилге үредеринин айалгазын шүүжип көрүп, ончо јерлерде орус тилдин ле литературанын урокторынын кемин бийиктедери јанынан иштер өткүрер керек.

КПСС-тин горкомы, райкомдоры школдордын ла үредүлү заведениелердин партийный организацияларынын, педагогический коллективтердин ийде-күчтерин үренчиктерге орус тилге бек ле терен билгирлер берерине, јашөскүримди советский патриотизмге ле пролетарский интернационализмге үредип-таскадарына ууландырар учурлу.

Национальный школдордын алдында турган иштерди јенүлү бүдүрери педагогический кадрлардан, тургузылган задачаларды олоор терен билип турганынан, олоордын белетүзинен камаанду болуп јат. Онын учун школдордын ла үредүлү заведениелердин башкараачыларына, албатынын үредүзинин органдарына орус тилди ле литератураны үренери учун үредүчилердин каруулу болор учурын бийиктедер, үредүнин пландарын ла программаларды, бирлик орфографиянын эжилерин бүдүрерине кату шинжү тургузып, олоордын идейно-теоретический ле профессиональный билгирин бийиктедерине, иштеги озочыл ченемелди таркадарына ајаруны тыгыдар керек.

Орус тилге үренери керегинде эрмек өткүрип тура,

үренчиктердин текши өзүминде ле орус тилди үренеринде төрөл тилдин учурын биске бир де ундыбас керек. Улу орус педагог К. Д. Ушинский «Төрөл сөс сагыш јанынан өзүмнин төзөлгөзи ле билгирлердин байлыгы болуп јат» — деп бичиген. Төрөл тилле кижинин агару көрүм-шүүлтелери, күүн табы — Төрөлин сүүри колбулу. Балдар төрөл тил ажыра орус тилге үренип, билип аларына тазыгат.

Специалисттердин шүүлтезиле болзо, балдар өскө тилле канча ла кирези эрте таныжып баштаза, оны анча ок кирези түрген ле јакшы билип алар. Онын учун кезик республикаларда орус тилге үренери балдардын садтарынан башталат. Биске, байла, бу ченемелди база тузаланарга келижер. Областьтын јурттарында балдардын көп сабазы дошкольный учреждениелери јок јерлерде, ада-энелериле кожо турлуларда өзүп јат. Олорды школго белетеерине аңылу ајару эдери керектү. КПСС-тин обкомынын бюрозы малчылардын балдарыла иш өткүрерине комсомолдорды, јашөскүримди, студенттерди тартып алары јанынан ВЛКСМ-нин обкомынын бюрозына, облоно-го јакылта берген. Бүгүн школдордо ло үредүлү заведениелерде 10,5 мун јииттер ле кыстар үренип јат. Олор каникулдардын өйлөринде карындаштарын ла сыйындарын орус тилге үредери јанынан көп иштер эдер аргалу.

Үренчиктерди орус тилге үредеринде чын-чике төзөлгөн внеклассный ла внешкольный иштердин учуры сүрекей јаан. Бастыра школдордо орус тилге үренер факультативтер төзөп, клубтардын ла кружоктордын тоозын элбедер керек.

Өрөги айдылган керектер национальный школдордо орус тилге үренеринин јүк ле бир кезек јаан учурлузын көртүзип јат. Педагогический коллективтер, албатынын үредүзинин органдары, партийный организацияларга башкартып, бу иште азыйдагызынан бийик једимдерге једип алар деп иженер арга бар.

У. Джазбаев

ПРОПАГАНДИСТТИҢ ЈЕДИМИ

Юлия Афанасьевна Королева 20 жылдан ажыра зооветтехникумда историянын ла обществоведениенин үредүчизи болуп иштеп јат. Бастыра бу жылдардын туркунына Юлия Афанасьевна партийный јакылта бүдүрип, пропагандист болуп иштеп келди. Бу ойдин туркунына ол јаңыс ла техникумда эмес, строительдерде, мебельный фабриканын ишмекчилеринде пропагандист болгон.

Бу өдүп јаткан үредүлү жылда Ю. А. Королева зооветтехникумнын үредүчилеринде «СССР-дин Конституциясы, теориянын ла политиканын сурактары» аайынча теоретический семинарды башкарып јат. Семинарда турушкан 34 кижии бастыразы бийик үредүлү улус. Олор текши үредүлү дисциплиналардын, ветеринариянын, зоотехниянын, бухгалтерский учет-тын, адару өскүреринин үредүчилери. Олор ончозы бойлорынын предмети аайынча тын теоретиктер ле практиктер. Онын учун кажы ла кижиге аңылу ајару керектү.

Семинар өткүрерине нөк. Королева быжулап белетенет. Картотекалу, историянын ла обществоведениенин кабинетинде бар диапозитивтерди ле диафильмдерди тузаланып јат. Кажы ла тема аайынча керектү литература, жүзүн-башка статьяларды, информационный материалдарды аңылап јууп алат. Пропагандистте плакаттар, диаграммалар, карталар јеткил. Олорды ончозын семинарда үренип турган улус рефераттар, докладтар бичиирде тузаланып јадылар.

Анайдарда историянын ла обществоведениенин кабинетинде эки иш бүдүрөт: общественный дисциплиналардын үредүчилерине үренчиктерле иштеерге ле онон семинарда үренип турган үредүчилердин идейно-теоретический кемин бийиктедерге тузазын јетирет.

Семинарда үредү план аайынча бир де үзүлбөй өдүп јат. Үренип турган улус өдүп јаткан тема аайынча марксизм-ленинизмнин классиктеринин произведе-

ниелерин, партийный документтерди, газеттерде жарлалган материалдарды тузаланып, лаптап белетенип алала, рефераттар, докладтар эдедилер, оморды шүүжеринде эрчимдүү турушкылайт.

Темдек эдип, «Советский политический система» теген тема аайынча семинар өткөнин алалы. Пропагандист теманын адын доского бичийле, тема аайынча төс сурактарды жартады. Юлия Афанасьевна советский политический системага учурлалган литератураны, КПСС-тин Төс Комитединин ле советский башкарунын документтерин жартап, аңылу аяруны Л. И. Брежневтин «Совет общественнын политический системазынын өзүми» деп книгазына этти. Онын кийнинде семинарда отурган улус нөкөр Л. И. Брежневтин КПСС-тин Төс Комитединин 1978 жылда ноябрь айда өткөн Пленумындагы куучынын грампластинкадан уктылар. Ол куучында нөк. Брежнев экономический сурактарла коштой тыгыда өзө берген социализмнин айалгаларында советский политический система кандый болорын жартаган. Куучынды угып божотон кийнинде пропаган-дист бистин бастыра једимдерис КПСС-тин башкар-тузыла колбулу болгонын, ол керегинде Советский Конституциянын 6-чы статьясында бичилгенин жартап куучындаган.

Пропагандистти ээчиде рефераттар-кычырылды. Нөк. Бойко Т. М. советский политический система буржуаз-ный политический системадан башкаланганы керегинде куучындап, обществодо болуп турган кажы ла керекти классовый јанынан көрөр керек деп айтты. Тыгыда өскөн социализмнин айалгаларында ороондо политиче-ский система текши албатынын боло берет, ончо класс-тар ла группалар, нациялар ла ук албатылар текши амадула — коммунизмди төзөп бүдүрериле јууктажа берет деп, нөк. Бойко реферадында айтты.

«Албатынын депутаттарынын Советтери — СССР-дин политический төзөгөзи», «коммунизмди бүдүрип барган сайын КПСС-тин башкараачы учуры бийикте-ри» деп темалар аайынча рефераттарды А. Я. Огнева ла М. Г. Костина эттилер. Нөк А. Я. Огнева јүрүмнен алган көп материалдар ла тоолор тузаланып, Советтер төзөлгөн историяны, хозяйственный ла социально-куль-турный строительстводо омордын учурын көргүзеле, «Албаты государствонин керектерин башкаларында

СССР-дин политический тѳзѳлгѳзи болуп турган албатынын депутаттарынын Советтери ажыра туружып јат» деп, СССР-дин јангы Конституциясында 2-чи статьяда бичилгенин кычырды.

Семинардагы улус анчадала М. Г. Костинанын реферадын сонуркап уктылар. М. Г. Костина СССР-дин Конституциясынын 6-чы статьясында совет общественнын башкараачы ла ууландыраачы ийдези, онын политический системазынын, государственнй ла общественнй организациязынын тѳзѳгѳзи Советский Союзтын Коммунистический партиясы деп айдылганынан баштады. КПСС албатыга иштеп, албатынын керектерин бѳдѳрип јат деп айдылганын јартап баштады. Мария Григорьевна коммунизмди тѳзѳп бѳдѳрип барган сайын КПСС-тин учуры ненин учун бийиктеп турганын куучындады. Бистин партия чындап та бастыра албаты-калыкты кѳргѳскен тоолорды айтты. Темдектезе, партиянын бастыра члендеринин 60 процентке шыдары — ишмекчилер ле колхозчылар, олардын тоозы там ла кѳптѳп јат. Албаты-јон партияга бѳдѳп турганын СССР-дин Верховный Совединин депутаттарынын 75 процентке јуугы КПСС-тин члендери болгоны керелейт.

Рефераттарды шѳѳшкен кийнинде Юлия Афанасьевна рефераттар кандый болгонын темдектейле, СССР-дин Верховный Соведине ле США-нын конгрессине тудулган улустын социальный бѳдѳмин тѳнгейлештирип, буржуазный демократия кандый болгонын јартап куучындады. Темдектезе, СССР-дин Верховный Соведине тудулган 1500 депутаттан 766 кижии ишмекчилер ле колхозчылар болзо, США-нын конгрессиндеги 535 кижиден јѳк ле 6 кижии ишмекчи. США-да конгресс кѳп нургуны капиталисттер ле олардын јалдап алган юристтери тудулып јат.

Семинардын учында практический јакылта бѳдѳрип, техникумдагы парторганизациянын бюрозынын члени нѳк. Мищенко Н. Ф. зооветтехникумда ѳредѳ ѳткѳрерин ле таскамал ишти башкараны јанынан партийный организациянын ижинин тѳс ууламјыларын јартайла, бу ѳдѳп јаткан јылда ѳредѳчилердин алдында турган задачаларды айтты.

Анайда ѳредѳ јилбѳлѳ ѳтти, ѳренип турган улустын теоретический билгирин бийиктетти.

Юлия Афанасьевна Королева кажы ла ѳредѳ једимдѳ

ле өдүмдү болзын деп кичеенип, методический бийик кеминде өткүрүп жат, үредүгө болушту материалдарды, технический средстволорды элбеде тузаланат.

Пропагандист Ю. А. Королевада бойынын творческий планы бар. Ол планда пропагандист программаны ончо жанынан тереңжиде шүүп көрөлө, үредүлү жылдын учына жетире Туулу Алтайдын экономический ле социально-культурный жүрүмүндө кандый кубулталар болгодыйын, ого кандый материалдар керектүзүн ажындыра темдектеген. Темдектезе, нөк. Королеванын творческий планында семинарда үренип турган В. М. Луценкого «Туулу Алтайда мал өскүрер иштерди жарандыргадай үзеери аргалар керегинде» материал белетедер, Н. А. Малютинага» 1936 жылдан ала бүгүнгү күнгө жетире СССР-дин, Горно-Алтайский автономный областьтын экономический ле социальный кебериндеги жаңыртулар керегинде доклад бичидер деп айдылган. Кажы ла семинарга Юлия Афанасьевна теоретический рефераттар белететкениле коштой практический иштер бүдүртип турат. Практический иштер көп нургуны зооветтехникумнын ижиле колбулу болуп жат. Анайда өткүргөн үредү жылбүлү, тузалу, једимдү ле өдүмдү болоры јарт. Онын учун Ю. А. Королеванын өткүрүп турган үредүлери теоретический ле идейно-политический жанынан бийик кеминде өдөт, улус үренип турган материалды тереңжиде билип алгылайт. Андый јакшы једимге пропагандист Ю. А. Королева бойы кичеенип белетенип, бойынын теоретический билгин бийиктеди, методический эп-сүмезин жарандырып турганынын шылтуунда једип алып јат.

Пропагандисттин ижи — ол элден озо партиянын политиказын чике ондоп, ол политиканы жүрүмдө бүдүрери учун тартыжатан кижини, общественникти үредип тазыктыратан мактулу иш. Шак ла бу ишке коммунист Юлия Афанасьевна Королева бастыра бойын, бойынын бастыра билерин берип, эрчимдү иштеп јат.

В. Параев,
КПСС-тин обкомында политический
үредүнин Туразынын консультанты

5 акча

БАЖАЛЫКТАР

Ленинниң јолыла коммунизмниң јенүзине	1
Совет албаты эткен улу јаан иш	6
Социалистический мөрөйді там тығыдар	12
Мөрөй тығыйт	17
Совхозтың иштенкей улузы ла јакшынак керектери	20
Јурт јердинг культурный јүрүми	23
СССР-динг албатыларының најылыгының тили	28
Пропагандисттиң једими	33

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 9/IV 1979 г. Усл. п. л. 2,09. Уч.-изд. л. 1,8.
Заказ 1328. Тираж 516 экз. Цена 5 коп. Формат 60×84 1/16.
АН 11754.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-
Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.